

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT
OŚRODEK INFORMACJI

629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04
693 - 46 - 92, 625 - 76 - 23

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89

INTERNET

<http://www.cbos.pl>

E-mail: sekretariat@cbos.pl

BS/3/2006

POLACY O UJAWNIENIU PLANÓW BYŁEGO UKŁADU WARSZAWSKIEGO

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, STYCZEŃ 2006

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

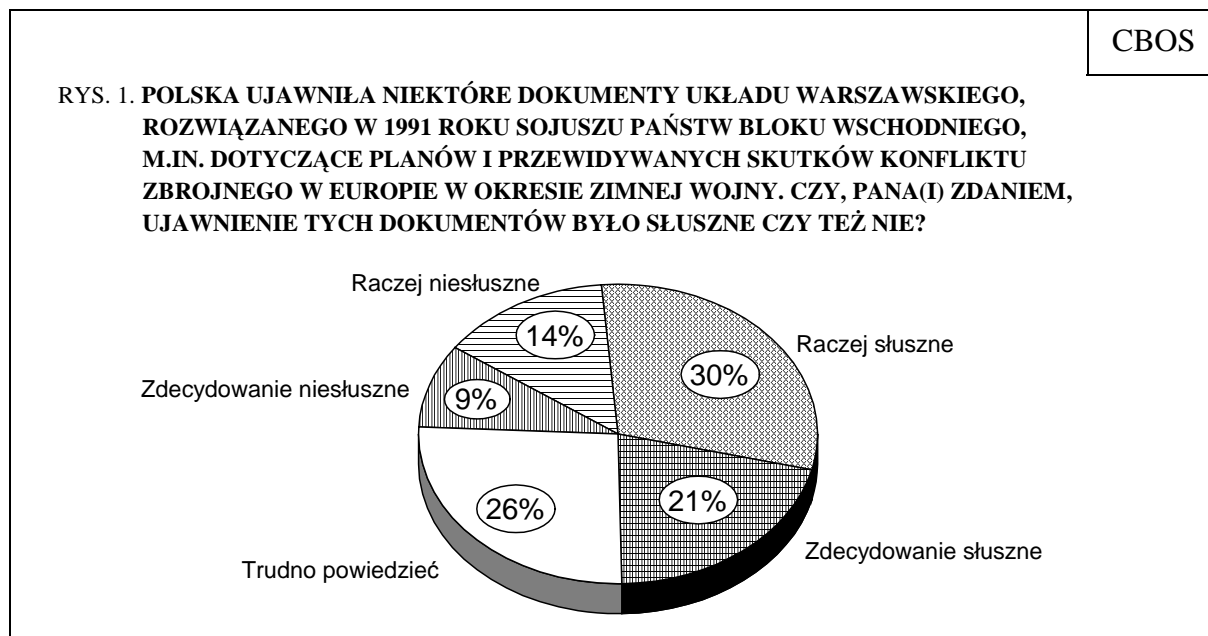

Znak jakości przyznany CBOS przez Organizację Firm Badania Opinii i Rynku
28 września 2005 roku

Wkrótce po objęciu stanowiska ministra obrony Radosław Sikorski podjął decyzję o odtajnieniu i przekazaniu do IPN „prawie wszystkich” objętych dotąd klauzulą tajności dokumentów Układu Warszawskiego pozostających w archiwach MON. Na specjalnej konferencji zostały już ujawnione niektóre z tych dokumentów, a ostatnio powołany w tym celu zespół przedstawił ministrowi wykaz kolejnych akt, mogących mieć obniżoną lub zniesioną klauzulę tajności. Minister Sikorski uzasadniał swoją decyzję znaczeniem tych dokumentów dla poznania miejsca i roli, jaką miał odgrywać nasz kraj w planach operacyjnych Układu Warszawskiego, a także koniecznością dokonania symbolicznego przełomu oddzielającego nas od - jak to określił - czasów postkomunistycznych, w których Polacy nie mogli poznać pełnej prawdy o swojej przeszłości.

Decyzja szefa MON o odtajnieniu archiwów Układu Warszawskiego wywołała żywą dyskusję. Zastrzeżenia budziła między innymi formalnoprawna strona samej decyzji oraz jej konsekwencje natury dyplomatycznej. Akta Układu Warszawskiego nie były dotychczas ujawniane z powodu klauzuli przyjętej w momencie rozwiązywania tego paktu, zakładającej, że wszystkie dokumenty będące w posiadaniu dawnych państw członkowskich pozostaną tajne. Przeciw jednostronnemu ujawnieniu tych akt wypowiedział się poprzedni szef MON Jerzy Szmajdziński. Jego zdaniem, mimo nieratyfikowania tego porozumienia przez Polskę i zmiany okoliczności politycznych (członkostwa Polski w NATO i rozpadu ZSRR), na które powoływał się minister Sikorski, klauzula ta powinna mieć dla nas moc wiążącą. W dyskusjach polityków pojawił się także zarzut naruszenia przez Polskę obyczajów dyplomatycznych. Twierdzono, że Polacy powinni przynajmniej poinformować o zamiarze odtajnienia dokumentów byłego Układu Warszawskiego pozostałe kraje członkowskie tego paktu. Na decyzję ministra Sikorskiego natychmiast zareagowała prasa zagraniczna, w tym - czego się można było spodziewać - szczególnie krytycznie rosyjska oraz białoruska. Dzienniki zachodnie odczytały ją jako niosącą ryzyko dodatkowego zaognienia stosunków polsko-rosyjskich. A co na ten temat sądzi polskie społeczeństwo?

W opinii przeważającej części ankietowanych¹ (51%) decyzja o ujawnieniu niektórych dotąd tajnych informacji, dotyczących planów operacyjnych wojsk Układu Warszawskiego na wypadek konfliktu z NATO, była słuszna. Stanowiska takiego nie podziela 23% badanych, a co czwarty (26%) nie ma wyrobionej opinii w tej kwestii.

Na zróżnicowanie stosunku do odtajnienia dokumentów byłego Układu Warszawskiego wpływają przede wszystkim poglądy polityczne badanych oraz ich wiek. O ile respondenci deklarujący poglądy prawicowe w zdecydowanej większości aprobują decyzję ministra Sikorskiego (63%), o tyle sympatycy lewicy mają w tej sprawie opinie wyraźnie podzielone. Ponad jedna trzecia respondentów o orientacji lewicowej (37%) jest przeciwna ujawnieniu tych dokumentów, a tylko nieco więcej osób (42%) popiera decyzję obecnego szefa MON.

Posunięcie ministra Sikorskiego stosunkowo najczęściej uważają za słuszne najmłodszy badani (63%). Relatywnie najbardziej są mu przeciwni osoby, które ukończyły 45 rok życia, a więc te, które młodość i dojrzałe lata przeżyły w okresie PRL. Ponad jedna czwarta z nich traktuje decyzję szefa MON jako niesłuszną. Niemniej jednak także w tej grupie zdecydowanie przeważają osoby aprobujące to posunięcie (zob. tabele aneksowe).

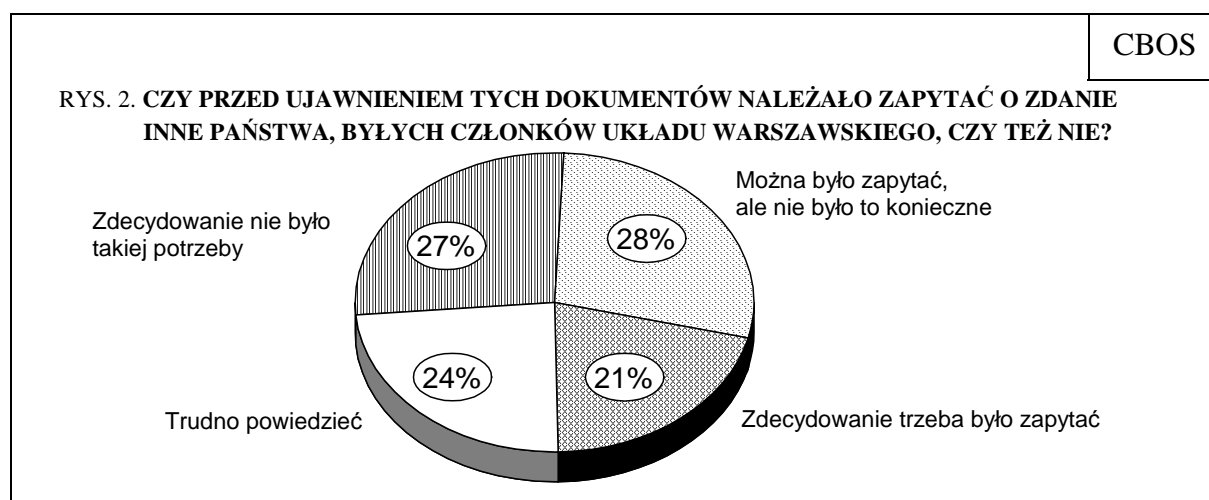
¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (187) zrealizowano w dniach 2-5 grudnia 2005 roku na liczącej 1018 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

W potencjalnych elektoratach partii, których przedstawiciele zasiadają w parlamencie, relatywnie najwięcej przeciwników tej decyzji znajdujemy wśród zwolenników SLD, natomiast największym poparciem cieszy się ona wśród wyborców PiS, a także PO.

Tabela 1

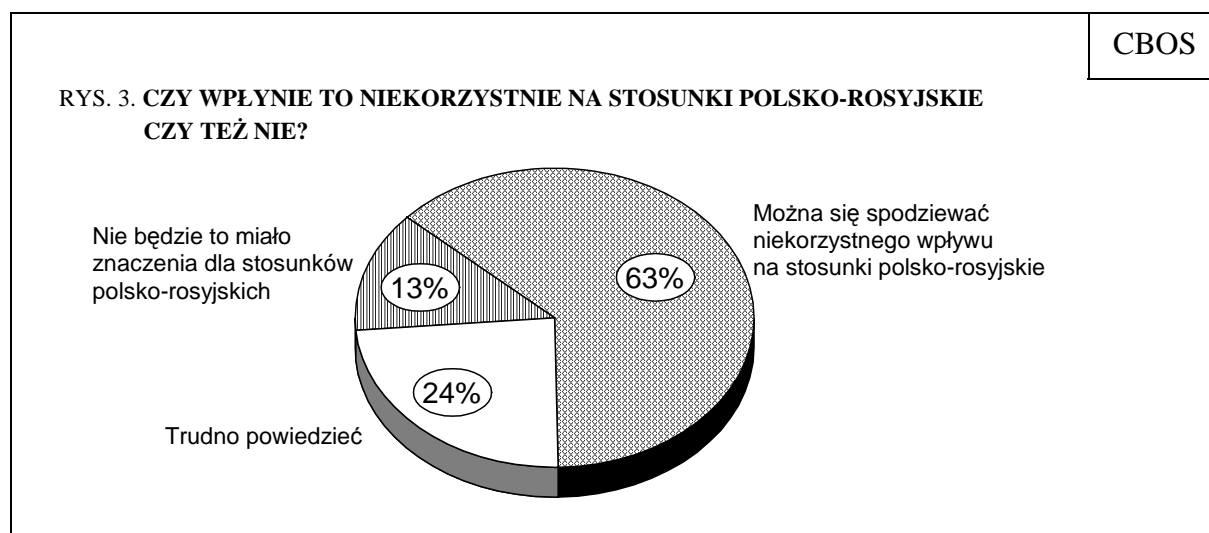
Polska ujawniła niektóre dokumenty Układu Warszawskiego. Czy, Pana(i) zdaniem, ujawnienie tych dokumentów było słuszne czy też nie?	Wskazania potencjalnych wyborców				
	LPR	PO	PiS	Samoobrony	SLD
	w procentach				
Słuszne	51	57	60	49	46
Niesłuszne	30	26	19	28	45
Trudno powiedzieć	19	17	21	23	9

Ponad jedna czwarta ankietowanych (27%) jest zdania, że Polska jako były członek Układu Warszawskiego ma prawo ujawnić międzynarodowej i krajowej opinii publicznej treść dokumentów operacyjnych tego paktu bez względu na zdanie w tej sprawie pozostałych jego członków. Niemal tyle samo osób (28%) uważa, że można było zapytać o opinie pozostałych członków byłego sojuszu, lecz nie było to konieczne, a zatem ich zdanie w tej sprawie nie powinno być dla naszego rządu wiążące. W sumie większość Polaków podziela pogląd, że Polska ma prawo do suwerennej decyzji w sprawie odtajnienia akt Układu Warszawskiego, będących w jej posiadaniu, i nie jest zobowiązana uwzględniać opinii pozostałych sygnatariuszy tego paktu. Co piąty ankietowany (21%) uważa, że przed ujawnieniem tych akt należało zapytać o zdanie inne państwa wchodzące w skład byłego Układu Warszawskiego. Jedna czwarta badanych (24%) nie ma sprecyzowanej opinii w tej sprawie.

Opinię o konieczności uwzględnienia przed podjęciem decyzji o odtajnieniu akt Układu Warszawskiego zdania pozostałych sygnatariuszy tego paktu częściej podzielają osoby o lewicowych (33%) niż prawicowych przekonaniach politycznych (19%).

Polacy w przeważającej części aprobują decyzję odtajnienia akt Układu Warszawskiego oraz formę, w jakiej zostało ono przeprowadzone - bez pytania o zgodę czy informowania o tym byłych sygnatariuszy tego paktu - w tym Rosji, głównego spadkobiercy ZSRR. Większość ankietowanych sądzi jednak, że krok ten przyczyni się do pogorszenia i tak już nie najlepszych stosunków z naszym największym wschodnim sąsiadem. Prawie dwie trzecie respondentów uważa, że ujawnienie dokumentów Układu Warszawskiego będzie miało niekorzystny wpływ na relacje Warszawy z Moskwą, a tylko co ósmy jest zdania, że fakt ten nie zaważy na stosunkach polsko-rosyjskich.

Obawy o pogorszenie stosunków polsko-rosyjskich są istotnym czynnikiem, który w przekonaniu badanych przemawia przeciwko decyzji ujawnienia dokumentów Układu Warszawskiego. Osoby sądzące, że ujawnienie tajnych planów operacyjnych byłego Układu Warszawskiego wpłynie niekorzystnie na relacje Polski z Rosją, wyraźnie częściej uznają tę decyzję za niesłuszną niż badani zakładający brak wpływu tego kroku na stosunki polsko-rosyjskie. Niemniej jednak także w grupie osób obawiających się możliwości pogorszenia stosunków z Rosją przeważają osoby aprobujące decyzję o ujawnieniu akt Układu Warszawskiego w formie, w jakiej została dokonana.

Tabela 2

Czy wpłynie to niekorzystnie na stosunki polsko-rosyjskie czy też nie?	Polska ujawniła niektóre dokumenty Układu Warszawskiego. Czy, Pana(i) zdaniem, ujawnienie tych dokumentów było słuszne czy też nie?			Ogółem
	Słuszne	Niesłuszne	Trudno powiedzieć	
	w procentach			
Można się spodziewać niekorzystnego wpływu na stosunki polsko-rosyjskie	57	31	12	100
Nie będzie to miało znaczenia dla stosunków polsko-rosyjskich	74	18	8	100
Trudno powiedzieć	20	6	74	100

★

★

★

Podczas konferencji prasowej zapowiadającej odtajnienie „prawie wszystkich” dokumentów Układu Warszawskiego, będących w posiadaniu Polski, zaprezentowano dziennikarzom mapę ćwiczebną, która pokazywała scenariusze wojenne, jakie w tamtym czasie obowiązywały w wojskach Układu Warszawskiego. Przewidywano, że w razie konfliktu zbrojnego z państwami NATO Polska będzie jednym z głównych teatrów tej wojny, a ludność polska poniesie ciężkie straty. Ponad dwa miliony osób miało być zabitych i rannych, uderzenia jądrowe miały spaść na 43 polskie miasta. Większa część obszaru Polski miała się też znaleźć w sferze skażeń promieniotwórczych i chemicznych. Zapewne wiedza o tym, że w planach Układu Warszawskiego Polska w gruncie rzeczy miała być krajem spisany na straty, przyczyniła się do społecznej akceptacji decyzji o ujawnieniu tajnych dotąd informacji zawartych w dokumentach tego paktu. Poparcie dla postanowienia ministra Radosława Sikorskiego jest dość jednoznaczne - nawet wśród zwolenników lewicy, mających najwięcej wątpliwości, można mówić co najwyżej o podzielonych opiniach niż odrzuceniu jego decyzji. Polacy obawiają się, że ujawnienie tajnych dotąd dokumentów Układu Warszawskiego może się przyczynić do dalszego pogorszenia stosunków z Rosją, lecz nie jest to argument, który by ich skłaniał do uznania tej decyzji za niesłuszną.

Opracowała

Agnieszka CYBULSKA

A N E K S

Tabela 1. Ostatnio Polska ujawniła niektóre dokumenty Układu Warszawskiego, rozwiązanego w 1991 roku sojuszu państw bloku wschodniego, m.in. dotyczące planów i przewidywanych skutków konfliktu zbrojnego w Europie w okresie zimnej wojny. Czy, Pana(i) zdaniem, ujawnienie tych dokumentów było słuszne czy też nie?

(%)

	Słuszne	Niesłuszne	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	51	23	26	1018
Płeć				
Mężczyźni	60	24	15	486
Kobiety	41	23	36	532
Wiek				
18-24 lat	63	16	21	158
25-34	51	20	29	190
35-44	53	23	24	173
45-54	46	28	25	219
55-64	50	27	23	118
65 lat i więcej	40	27	33	160
Miejsce zamieszkania				
Wieś	47	23	30	372
Miasto do 20 tys.	55	16	29	130
20-100 tys.	52	29	19	199
101-500 tys.	50	21	29	194
501 tys.i więcej mieszk.	54	28	18	122
Wykształcenie				
Podstawowe	48	20	33	285
Zasadnicze zawodowe	48	25	27	265
Średnie	53	24	23	355
Wyższe	54	26	19	113
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	50	29	21	67
Prac.umysł.niż.szczebla	52	25	23	107
Pracownicy fiz.- umysł.	51	15	34	76
Robotnicy wykwalifikowani	64	18	19	76
Robotnicy niewykwalifik.	58	19	23	44
Rolnicy	33	35	31	54
Pracujący na własny rach.	46	31	24	36
Bierni zawodowo				
Renciści	38	30	32	98
Emeryci	46	27	27	201
Uczniowie i studenci	65	17	17	88
Bezrobotni	53	20	27	119
Gospodynie domowe i inni	48	17	35	53
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	51	23	26	144
spółce właścicieli				
prywatnych i państwa	56	24	20	81
sekt. pryw. poza rolnict.	56	22	21	176
prywatnym gosp. rolnym	33	34	33	60
Dochody na jedną osobę				
Do 300 zł	57	18	25	150
301-500	48	24	28	162
501-900	46	28	26	216
901-1200	55	35	10	74
Powyżej 1200 zł	58	27	15	58
Ocena własnych war. mater.				
Złe	47	24	30	288
Średnie	49	22	29	446
Dobre	56	25	18	283
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	48	22	30	77
Raz w tygodniu	51	23	26	500
1-2 razy w miesiącu	50	21	29	152
Kilka razy w roku	52	24	24	198
W ogóle nie uczestniczy	46	32	22	91
Poglądy polityczne				
Lewica	42	37	21	139
Centrum	54	25	21	330
Prawica	63	22	15	306
Trudno powiedzieć	34	16	50	242

Tabela 2. Czy przed ujawnieniem tych dokumentów należało zapytać o zdanie inne państwa, byłych członków Układu Warszawskiego, czy też nie? 1 - Zdecydowanie trzeba było zapytać; 2 - Można było zapytać, ale nie było to konieczne; 3 - Zdecydowanie nie było takiej potrzeby

(%)

	1	2	3	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	21	28	27	24	1018
Płeć					
Mężczyźni	24	30	33	13	486
Kobiety	19	25	21	35	532
Wiek					
18-24 lat	26	36	24	15	158
25-34	22	30	23	25	190
35-44	19	32	21	28	173
45-54	21	24	35	20	219
55-64	21	25	31	24	118
65 lat i więcej	20	19	26	35	160
Miejsce zamieszkania					
Wieś	22	25	24	29	372
Miasto do 20 tys.	22	34	20	24	130
20-100 tys.	22	29	28	21	199
101-500 tys.	19	28	25	27	194
501 tys. i więcej mieszk.	20	25	43	11	122
Wykształcenie					
Podstawowe	21	24	21	33	285
Zasadnicze zawodowe	23	25	27	25	265
Średnie	20	32	29	19	355
Wyższe	22	29	33	16	113
Grupa społ.-zaw. pracujący					
Kadra kier., inteligencja	22	28	34	15	67
Prac. umysł. niż. szczebla	22	27	29	22	107
Pracownicy fiz.- umysł.	23	29	21	27	76
Robotnicy wykwalifikowani	19	37	29	15	76
Robotnicy niewykwalifik.	18	30	26	27	44
Rolnicy	19	26	23	33	54
Pracujący na własny rach.	32	20	25	24	36
Bierni zawodowo					
Renciści	17	27	26	30	98
Emeryci	23	20	29	28	201
Uczniowie i studenci	19	37	31	13	88
Bezrobotni	21	25	27	26	119
Gospodynie domowe i inni	23	36	9	31	53
Pracuje w:					
inst. państw., publicznej	25	25	28	22	144
spółce właścicieli					
prywatnych i państwa	21	36	30	12	81
sekt. pryw. poza rolnict.	21	30	28	21	176
prywatnym gosp. rolnym	17	27	21	35	60
Dochody na jedną osobę					
Do 300 zł	21	26	31	22	150
301-500	17	28	26	28	162
501-900	25	28	25	23	216
901-1200	30	33	33	4	74
Powyżej 1200 zł	15	36	43	6	58
Ocena własnych war. mater.					
Złe	19	26	27	28	288
Średnie	20	26	28	25	446
Dobre	26	31	24	19	283
Udział w prakt. religijnych					
Kilka razy w tygodniu	21	20	32	28	77
Raz w tygodniu	20	28	25	26	500
1-2 razy w miesiącu	21	29	25	24	152
Kilka razy w roku	21	26	33	20	198
W ogóle nie uczestniczy	30	30	22	18	91
Poglądy polityczne					
Lewica	33	32	23	13	139
Centrum	22	37	25	17	330
Prawica	19	28	37	16	306
Trudno powiedzieć	16	13	18	53	242

Tabela 3. Czy wpłynie to niekorzystnie na stosunki polsko-rosyjskie czy też nie? 1 - Można się spodziewać niekorzystnego wpływu na stosunki polsko-rosyjskie; 2 - Nie będzie to miało znaczenia dla stosunków polsko-rosyjskich

(%)

	1	2	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	63	13	24	1017
Płeć				
Mężczyźni	72	15	13	486
Kobiety	54	12	34	532
Wiek				
18-24 lat	60	16	24	158
25-34	63	13	24	190
35-44	66	12	22	173
45-54	67	13	20	219
55-64	67	13	20	118
65 lat i więcej	52	15	33	159
Miejsce zamieszkania				
Wieś	59	14	27	372
Miasto do 20 tys.	57	15	29	130
20-100 tys.	68	12	20	199
101-500 tys.	61	15	24	194
501 tys. i więcej mieszk.	76	11	13	121
Wykształcenie				
Podstawowe	55	13	32	284
Zasadnicze zawodowe	59	19	22	265
Średnie	68	11	21	355
Wyższe	75	10	15	113
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	72	8	19	67
Prac.umysł.niż.szczebła	73	6	21	107
Pracownicy fiz.- umysł.	56	18	27	76
Robotnicy wykwalifikowani	71	16	13	76
Robotnicy niewykwalifik.	62	17	21	44
Rolnicy	56	17	26	54
Pracujący na własny rach.	76	6	18	36
Bierni zawodowo				
Renciści	58	16	26	98
Emeryci	59	14	26	200
Uczniowie i studenci	64	15	21	88
Bezrobotni	62	15	24	119
Gospodynie domowe i inni	50	12	38	53
Pracuje w:				
inst. państw., publicznej	70	8	22	144
spółce właścicieli				
prywatnych i państwa	68	19	14	81
sekt. pryw. poza rolnict.	69	12	19	176
prywatnym gosp. rolnym	56	17	27	60
Dochody na jedną osobę				
Do 300 zł	63	17	21	150
301-500	62	12	26	162
501-900	72	11	18	216
901-1200	71	16	12	74
Powyżej 1200 zł	80	10	10	58
Ocena własnych war. mater.				
Złe	62	12	26	287
Średnie	59	16	25	446
Dobre	69	12	19	283
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	54	22	24	77
Raz w tygodniu	64	13	23	500
1-2 razy w miesiącu	65	11	24	152
Kilka razy w roku	60	14	25	198
W ogóle nie uczestniczy	64	16	20	91
Poglądy polityczne				
Lewica	67	16	17	139
Centrum	67	17	17	330
Prawica	72	13	15	306
Trudno powiedzieć	43	9	48	242